

Sygn. akt II NSNc 210/23

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 maja 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Joanna Lemańska (przewodniczący)

SSN Aleksander Stępkowski (sprawozdawca)

Mariusz Grzegorz Wilczyński (ławnik Sądu Najwyższego)

w sprawie z powództwa A. P. i H. P.

przeciwko Operatorowi Gazociągów Przesyłowych X. S.A. z siedzibą w W.

o ochronę własności,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych 24 maja 2023 r.

skargi nadzwyczajnej wniesionej przez Prokuratora Generalnego od wyroku Sądu Okręgowego w Rzeszowie z 21 grudnia 2021 r., sygn. V Ca 299/20:

- 1. oddala skargę nadzwyczajną;**
- 2. znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania przed Sądem Najwyższym.**

UZASADNIENIE

Prokurator Generalny wniósł skargę nadzwyczajną od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Rzeszowie, V Wydział Cywilny Odwoławczy, z 21 grudnia 2021 r., V Ca 299/20 w sprawie z powództwa A. P. i H. P. przeciwko Operatorowi Gazociągów Przesyłowych X. S.A., o ochronę własności, zaskarżając ww. wyrok w całości.

Wyrok Sądu Okręgowego w Rzeszowie został zaskarżony na podstawie art. 89 § 1 w zw. z art. 115 § 1 i § 1a u.SN z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej albowiem, w ocenie skarżącego, doprowadził do naruszenia zasady trwałości i stabilności prawa i godzi w interes publiczny będąc sprzecznym ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa i zasadami współżycia społecznego.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 2 i 3 u.SN zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił:

1. rażące naruszenie prawa materialnego – art. 5 k.c. w zw. z art. 222 § 2 k.c. w zw. z art. 140 k.c., wobec uznania, iż roszczenie negatoryjne usunięcia urządzeń przesyłowych gazu ziemnego nie stanowi nadużycia prawa własności, w sytuacji, gdy w ocenie skarżącego godzi ono w podstawy stabilności energetycznej gospodarstw gmin Powiatu [...] przedkładając ochronę prawa własności dwójki obywateli nad potrzebami energetycznymi mieszkańców gmin i narusza zasady trwałości i stabilności prawa wynikające z zaszłości historycznych i nie jest możliwe do zaakceptowania ze względu na ważny interes publiczny;
2. rażące naruszenie prawa materialnego - art. 292 k.c. w zw. z art. 305⁴ k.c. w zw. z art. 172 § 1 k.c. poprzez ich niezastosowanie i pozostawienie bez rozpoznania złożonego w odpowiedzi na pozew z 16 września 2019 r. zarzutu zasiedzenia służebności, podczas gdy zostały spełnione wszystkie przesłanki zasiedzenia, tj. pozwany i jego poprzednik prawny bezsprzecznie korzystali z nieruchomości przynajmniej od 4 marca 1993 r., czyli przez okres uprawniający do nabycia tego prawa w drodze zasiedzenia w dobrej wierze;
3. rażące naruszenie prawa procesowego – art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie oceny dowodów w sposób oczywiście wadliwy z przekroczeniem granic swobodnego uznania sędziowskiego, wyznaczonych w tym przepisie, co w konsekwencji spowodowało, że Sąd przyjął, iż pozwany X. S.A. w W. jako profesjonalny podmiot w wyznaczonym terminie – do 30 czerwca 2022 r. uzyska zgody i decyzje administracyjne konieczne do przeniesienia przedmiotowego gazociągu oraz wykona prace związane z wykopaniem i

zainstalowaniem gazociągu, pomijając chociażby terminy wynikające z k.p.a. i ustaw szczególnych do zaskarżenia przez strony i osoby uprawnione w tych aktach prawnych;

4. rażące naruszenie prawa procesowego – art. 327¹ § 1 k.p.c. i art. 352 k.p.c. poprzez niewskazanie w uzasadnieniu wyroku dowodów, na których sąd się oparł rozstrzygając oraz nie wyjaśnił powodów, dla których nie uwzględnił innych przesłanek, w tym podstaw prawnych i faktycznych, przyjęcia terminu wykonalności orzeczenia oraz bezpodstawnie odmówił dokonania wykładni wyroku;
5. oczywistą sprzeczność ustaleń Sądu Okręgowego z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego poprzez przyjęcie, iż wydana decyzja administracyjna (zezwolenie czy zatwierdzenie w trybie administracyjnym sposobu korzystania z nieruchomości) nie stanowi cywilnoprawnej zgody jej właściciela, a uzyskanie pozwolenia na budowę na cudzym gruncie urządzeń gazowych, nie oznacza prawa swobodnego dostępu do tej nieruchomości w celu ich konserwacji, na co należy uzyskać zgodę właściciela, której – zdaniem Sądu Okręgowego – w przedmiotowej sprawie nie było i w konsekwencji uznanie, iż doszło do naruszenia prawa własności.

Prokurator Generalny wniósł o:

1. uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Rzeszowie z pozostawieniem temu sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania, w tym postępowania ze skargi nadzwyczajnej;
2. wstrzymanie wykonania wyroku Sądu Okręgowego w Rzeszowie, V Ca 299/20 do czasu rozpoznania skargi nadzwyczajnej przez Sąd Najwyższy.

Powodowie są współwłaścicielami nieruchomości położonej w B.. Po działce przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia wybudowany na wniosek Naczelnika Gminy [...] z 6 października 1987 r. w sprawie budowy sieci gazowej na odcinku B.-L.-B. i na podstawie wskazania lokacyjnego Wojewody [...] z 22 października 1987 r. oraz decyzji Urzędu Rejonowego w R. z 12 października 1990 r. Zgodnie z tą decyzją zatwierdzono i udzielono Społecznemu Komitetowi w C. pozwolenia na budowę inwestycji obejmującej budowę gazociągu wysokiego ciśnienia i stacji

gazowej na działkach położonych w B., m.in. na ww. działce. Nie stwierdzono istnienia dokumentów zawierających lub poświadczających zgodę poprzedników prawnych powodów na budowę przedmiotowego gazociągu.

Pozwany jest następcą prawnym Rejonowego Zakładu Gazowniczego w T., a przedmiotowy gazociąg wysokoprężny stanowi istotny element systemu przesyłowego, zasilający gminę [...].

Wyrokiem z 29 stycznia 2020 r. Sąd Rejonowy w Strzyżowie oddalił powództwo powodów A. P. i H. P. o nakazanie pozwanemu Operatorowi Gazociągów przesyłowych X. S.A. w W. usunięcia gazociągu wysokiego ciśnienia i o nakazanie pozwanemu przywrócenia nieruchomości do stanu poprzedniego oraz obciążył ich kosztami procesu.

Od powyższego wyroku apelację wnieśli powodowie.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie wyrokiem z 21 grudnia 2021 r. zmienił wyrok Sądu Rejonowego nakazując pozwanemu usunięcie przedmiotowego gazociągu do 30 czerwca 2022 r. i oddalając apelację (i tym samym powództwo) w pozostałej części oraz zasądził od pozwanego na rzecz powodów koszty procesu.

Sąd II instancji stwierdził, że Sąd Rejonowy w sposób prawidłowy dokonał oceny stanu faktycznego, jednak bezpodstawnie przyjął, iż decyzja Urzędu Rejonowego w Rzeszowie z 12 października 1990 r., zastępuje cywilnoprawną zgodę właściciela na korzystanie z nieruchomości rodząc względem właściciela uprawnienia do władania nieruchomością w rozumieniu art. 222 k.c.

Powołując orzecznictwo Sądu Najwyższego, Sąd Okręgowy wskazał, że prowadzenie inwestycji na podstawie odpowiednich zezwoleń władzy budowlanej, nie przesądza samo przez się o tym, że przy jej realizacji nie mogło dojść do naruszenia prawa własności. Z faktu wydania decyzji administracyjnej nie można bowiem wyprowadzić wniosku, że inwestor uzyskał zgodę właściciela na zajęcie jego nieruchomości. Podobnie uzyskanie pozwolenia na budowę na cudzym gruncie jakiegoś urządzenia, nie oznacza prawa swobodnego wstępu na tę nieruchomość w celu jego konserwacji, na co również należy uzyskać zgodę właściciela. Sąd II instancji uznał, iż sama decyzja administracyjna, zezwolenie czy zatwierdzenie w trybie administracyjnym sposobu korzystania z nieruchomości będącej własnością gminy, nie stanowi cywilnoprawnej zgody jej właściciela

na takie korzystanie z nieruchomości i nie rodzi skutecznego względem właściciela uprawnienia do władania nieruchomością, w rozumieniu art. 222 k.c.

Ponieważ powodowie w pozwie nie sprecyzowali, do jakiego konkretnie stanu miałyby być przywrócona nieruchomość po usunięciu gazociągu, w pozostałym zakresie apelacja oraz powództwo zostały oddalone.

Mając na uwadze profesjonalny charakter pozwanego Sąd Okręgowy w Rzeszowie uznał, iż okres do 30 czerwca 2022 r. jest wystarczającym do usunięcia gazociągu, zaś postanowieniem z 8 listopada 2022 r. oddalił wniosek o wstrzymanie wykonania wyroku z 21 grudnia 2021 r. do czasu rozpoznania skargi nadzwyczajnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga nadzwyczajna nie zasługuje na uwzględnienie.

I.

1. Wprowadzenie do polskiego systemu prawnego instytucji kontroli nadzwyczajnej w art. 89-95 u.SN miało na celu zaradzenie podnoszonym w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, ograniczeniom skargi konstytucyjnej, która nie pozwalała na adekwatną reakcję względem orzeczeń sądów powszechnych lub wojskowych, które wprawdzie zapadały z naruszeniem zasad konstytucyjnych, jednak w oparciu o przepisy, którym nie można było czynić zarzutu niekonstytucyjności (zob. sygnalizacja pełnego składu TK dokonana 12 marca 2003 r., S 1/03). Skarga nadzwyczajna została wprowadzona celem zaradzenia temu deficytowi nadzwyczajnych środków zaskarżenia pozwalających na eliminację rażąco wadliwych orzeczeń z poszanowaniem prawa do sądu (zob. wyrok pełnego składu TK z 19 lutego 2003 r., P 11/02, pkt 5) afirmując w ten sposób zasadę demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. Realizując te założenia, skarga nadzwyczajna nie stanowi instrumentu ponownej kontroli instancyjnej, ale służy skonkretyzowanej kontroli konstytucyjności aktów jurysdykcyjnych, zaś jej zgodność z międzynarodowymi standardami ochrony praw człowieka była już wyjaśniana w

orzecznictwie Sądu Najwyższego (wyroki Sądu Najwyższego: z 28 października 2020 r., I NSNc 22/20, pkt 1-6; z 25 listopada 2020 r., I NSNc 57/20, pkt 3).

2. Skarga nadzwyczajna może zostać wniesiona jedynie wówczas, gdy jest to konieczne dla zapewnienia zgodności prawomocnych orzeczeń sądów powszechnych i wojskowych z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej (art. 89 § 1 u.SN *in principio*) i tylko w sytuacji, gdy można ją oprzeć na przynajmniej jednej z trzech podstaw, określonych w art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN. Sąd Najwyższy zwracał uwagę, że połączenie ogólnej przesłanki funkcjonalnej ze szczegółowymi podstawami skargi nadzwyczajnej sformułowaniem „o ile”, jednoznacznie wskazuje na konieczność jednoczesnego zaistnienia przesłanki funkcjonalnej i którejś (przynajmniej jednej) z jej szczegółowych podstaw wymienionych w art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 25 czerwca 2020 r., I NSNc 48/19). Jednocześnie, wzajemna relacja, zachodząca między przesłanką funkcjonalną i przesłankami szczegółowymi wymaga, aby w pierwszej kolejności dokonać oceny zaistnienia podstaw szczegółowych, a następnie dopiero dokonać oceny tego, czy ziściła się również przesłanka funkcjonalna (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 28 października 2020 r., I NSNc 22/20, pkt 2; z 25 listopada 2020 r., I NSNc 57/20, pkt 10).

Chociaż więc skarga nadzwyczajna jest instrumentem szeroko pojętego wymiaru sprawiedliwości, w znaczeniu o którym mowa w art. 175 ust. 1 Konstytucji RP, to przesłanka funkcjonalna skargi, nakazująca dokonanie oceny tego, czy uchylenie lub zmiana zaskarżonego orzeczenia sądu powszechnego są konieczne dla zapewnienia poszanowania zasady ustrojowej wyrażonej w art. 2 Konstytucji RP, podobnie jak i możliwość sformułowania zarzutów przewidzianych w art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN, czynią z tej skargi również instrument kontroli konstytucyjności orzeczeń sądowych.

3. Na podmiocie wnoszącym skargę nadzwyczajną spoczywa w pierwszej kolejności powinność wykazania zaistnienia w danej sprawie przynajmniej jednej z przesłanek szczegółowych - uchybień wymienionych w art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN, a następnie wykazanie, że wystąpienie tych uchybień czyni koniecznym

uwzględnienie skargi celem zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej.

4. Ścisłe określenie przesłanek przedmiotowych skargi nadzwyczajnej związane jest z jej funkcją ochronną w ujęciu Konstytucji RP, tj. z jednej strony, z dążeniem do zapewnienia prawidłowości działania organów władzy publicznej (art. 7 w związku z art. 2 Konstytucji RP), a z drugiej strony, z konieczną ochroną stabilności i prawomocności orzeczeń sądowych oraz kształtowanych przez nie stosunków prawnych (art. 45 w związku z art. 2 Konstytucji RP; zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 28 października 2020 r., I NSNc 22/20; wyrok Sądu Najwyższego z 13 stycznia 2021 r., I NSNk 3/19).

Konstrukcja skargi nadzwyczajnej wymaga zatem takiego określenia jej przesłanek, które służyć będzie eliminowaniu z obrotu orzeczeń sądowych obarczonych wadami o fundamentalnym znaczeniu w świetle zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. W konsekwencji, stwierdzone naruszenia stanowiące przesłanki szczegółowe kontroli nadzwyczajnej muszą być na tyle poważne, by względ na całokształt zasady wyrażonej w art. 2 Konstytucji RP nakazywał ingerencję w powagę rzeczy osądzonej (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 9 grudnia 2020 r., I NSNu 1/20 i z 13 stycznia 2021 r., I NSNk 3/19).

5. O ile ocena spełnienia przesłanek szczegółowych sprowadza się, w dużym uproszczeniu, do dokonania subsumpcji, o tyle dokonując oceny ziszczenia się przesłanki funkcjonalnej, czyli oceniając konieczność zapewnienia zgodności prawomocnych orzeczeń z art. 2 Konstytucji RP, kluczowe jest ważenie konstytucyjnych wartości wyrażających się w art. 2 Konstytucji RP (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 28 października 2020 r., I NSNc 22/20; z 25 listopada 2020 r., I NSNc 57/20; z 21 kwietnia 2021 r., I NSNc 89/20). Jego celem weryfikacja tego, czy natura i rozmiar nieprawidłowości popełnionych przy wydawaniu zaskarżonego orzeczenia usprawiedliwia odstępstwo od – wynikającej skądinąd również z zasady państwa prawnego – ochrony powagi rzeczy osądzonej, uzasadniając zmianę lub uchylenie zaskarżonego postanowienia. Co do zasady bowiem, art. 2 Konstytucji RP stoi na straży ostateczności i trwałości prawomocnych orzeczeń sądów powszechnych. Niekiedy jednak natura i ciężar uchybień popełnionych przy

wydawaniu orzeczenia, które się uprawomocniło, może nakazywać danie pierwszeństwa względem wynikającym z konieczności ochrony innych praw i wolności konstytucyjnych.

Skarga nadzwyczajna zmierza do uchylenia prawomocnego orzeczenia, nie może zatem sprowadzać się do kolejnej, trzeciej instancji (zob. wyrok Sądu Najwyższego: z 30 marca 2022 r. I NSNc 247/21, pkt 14; z 8 czerwca 2021 r., I NSNc 25/19, pkt 17; z 21 kwietnia 2021 r., I NSNc 119/20).

II.

6. Według art. 89 § 1 u.SN skarga nadzwyczajna może zostać wniesiona od prawomocnego orzeczenia sądu powszechnego lub sądu wojskowego kończącego postępowanie w sprawie. W niniejszej sprawie skarga została wniesiona od prawomocnego wyroku wydanego przez Sąd Okręgowy w Rzeszowie, któremu 21 października 2022 r. nadano klauzule wykonalności (k. 288 akt dołączonych), a zatem jej dopuszczalność w tym zakresie nie budzi wątpliwości. Skargę wnosi się w terminie 5 lat od dnia uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia, a jeżeli od orzeczenia została wniesiona kasacja albo skarga kasacyjna – w terminie roku od dnia ich rozpoznania (art. 89 § 3 zd. 1 u.SN). Nie budzi zatem również wątpliwości dochowanie terminu na jej wniesienie.

Nadto, skarga nadzwyczajna jest dopuszczalna, jeżeli orzeczenie nie może być uchylone lub zmienione w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia (art. 89 § 1 *in fine* u.SN). W ocenie Sądu Najwyższego, zaskarżony wyrok wydany przez Sąd Okręgowy w Rzeszowie, może być potencjalnie wyeliminowany z obrotu prawnego jedynie w drodze skargi nadzwyczajnej. Sąd Najwyższy nie dostrzega w szczególności możliwości uchylecia tego orzeczenia w drodze skargi o wznowienie postępowania (art. 401 – 403 k.p.c.), skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (art. 424¹¹ § 3 k.p.c.), a także wniosku przewidzianego w art. 96 § 1 u.SN. Z akt sprawy nie wynika również, by od zaskarżonego orzeczenia wniesiono wcześniej skargę nadzwyczajną (art. 90 § 1 u.SN).

III.

7. Sformułowany w pkt I. *petitum* skargi nadzwyczajnej zarzut rażącego naruszenia art. 5 k.c. w zw. z art. 222 § 2 k.c. w zw. z art. 140 k.c. bazuje na założeniu, w myśl którego ochrona prawa własności wyrażająca się w możliwości

wytoczenia powództwa windykacyjnego lub negatoryjnego, mogłaby być trwale uchylona w oparciu o art. 5 k.c. Stanowisko takie było akceptowane w okresie PRL, jednak obecnie, w świetle konstytucyjnej ochrony prawa własności znajdującej wyraz w art. 21 Konstytucji RP, nie ma ono racji bytu. Z tych samych powodów, dla których powództwo windykacyjne nie może być oddalone na podstawie art. 5 k.c. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 22 marca 2000 r. I CKN 440/98), nie może być oddalone również powództwo negatoryjne. Dlatego nie sposób czynić sądowi odwoławczemu zarzutu naruszenia art. 5 k.c. w zw. z art. 222 § 2 k.c. w zw. z art. 140 k.c., a tym bardziej naruszenia rażącego, poprzez uwzględnienie powództwa negatoryjnego.

Wytoczenie powództwa negatoryjnego nie stanowi użytku z prawa sprzecznego z jego społeczno-gospodarczym przeznaczeniem. Wręcz przeciwnie, wytoczenie tego powództwa miało w rozpoznawanej sprawie na celu umożliwienie powodowi korzystania z własności zgodnie ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa, w czym od dawna stała na przeszkodzie sporna instalacja. Nie zachodzi w tym wypadku również naruszenie zasad współżycia społecznego ze strony powoda. Nie sposób wskazać zasady współżycia społecznego, która właścicielowi gruntu nakazywałaby bez wynagrodzenia znosić korzystanie z jego gruntu w sposób uniemożliwiający korzystanie z jego własności. W rzeczywistości bowiem to nie powodowie naruszają zasady współżycia społecznego, ale to pozwane przedsiębiorstwo korzysta bezprawnie z nieruchomości powoda z naruszeniem art. 305² k.c. który jest normatywnie ugruntowany w art. 21 ust. 2 Konstytucji RP. Uniemożliwianie właścicielowi korzystania z jego własności bez odszkodowania, nawet jeśli jest motywowane celami publicznymi, narusza konstytucyjne gwarancje ochrony prawa własności. Wykorzystywanie skargi nadzwyczajnej w celu usankcjonowania wieloletnich naruszeń art. 21 ust. 2 i art. 64 ust. 2 Konstytucji stanowi jaskrawe nadużycie kompetencji przyznanych Prokuratorowi Generalnemu w art. 89 § 2 w związku z § 1 u.SN.

Kwalifikacji powyższej nie stoi na przeszkodzie okoliczność, że na poparcie swego stanowiska Prokurator Generalny przywołał fragment wyroku Sądu Najwyższego z 9 lipca 2008 r., V CSK 52/08, w którym „Sąd Najwyższy wskazał, że

własność jest prawem bezwzględny, ale nie absolutny, a jego granice wyznacza art. 140 k.c. Żądanie niezwłocznego usunięcia gazociągów było nierealne, czego skarżący mieli świadomość od początku”. Stan faktyczny będący podstawą tego wyroku Sądu Najwyższego był bowiem istotnie różny. W sprawie V CSK 52/08 powodowie nabyli działki, na których już były wybudowane gazociągi, których przebieg był zgodny z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, z którym powodowie mieli możliwość zapoznania się przed nabyciem działek. Tym samym, w sprawie V CSK 52/08 nie doszło do wybudowania gazociągu z naruszeniem prawa własności powodów, jak ma to miejsce w rozpoznawanej sprawie.

Na marginesie Sąd Najwyższy zwraca uwagę, że wywód, który skarżący określa jako cytata Sądu Najwyższego (zob. s. 14 skargi nadzwyczajnej), wcale nie zostało wysłowione w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z 9 lipca 2008 r., V CSK 52/08, a stanowi jedynie tezy zredagowane w jednym z Systemów Informacji Prawnej.

8. Również zarzut rażącego naruszenia art. 292 k.c. w zw. z art. 305⁴ k.c. w zw. z art. 172 § 1 k.c. z pkt II *petitum* skargi nadzwyczajnej nie może być uwzględniony z przyczyn formalnych. Jak już wspomniano, w świetle art. 89 § 1 u.SN skarga nadzwyczajna może zostać wniesiona jedynie od prawomocnego orzeczenia sądu powszechnego lub sądu wojkowego kończącego postępowanie w sprawie. Ograniczenie to, w tym samym stopniu odnosi się również do poszczególnych zarzutów skargi nadzwyczajnej. Skoro więc zaskarżone orzeczenie w żaden sposób nie wypowiada się w przedmiocie sformułowanego w skardze zarzutu zasiedzenia służebności przesyłu, to kwestia ta nie jest przedmiotem prawomocnego rozstrzygnięcia sądu powszechnego i tym samym nie może być przedmiotem kontroli nadzwyczajnej.

Jedynie na marginesie zatem Sąd Najwyższy wskazuje, że w uzasadnieniu skargi powołano uchwałę Sądu Najwyższego z 20 listopada 2015 r., III CZP 76/15 (zob. s. 19 skargi nadzwyczajnej). Zgodnie z tezą tego orzeczenia, wybudowanie na cudzej nieruchomości urządzeń przesyłowych przez korzystające z nich przedsiębiorstwo po uzyskaniu decyzji wydawanych w procesie budowlanym nie rozstrzyga o możliwości zakwalifikowania posiadania nieruchomości, na której

te urządzenia zostały posadowione, jako wykonywanego w dobrej wierze. W uzasadnieniu tej uchwały wyraźnie wskazano, że: „Posiadacz, który wie, że dysponuje decyzją wydaną w procesie budowlanym, która nie może wykreować tytułu do cudzej nieruchomości w postaci służebności przesyłu, nie może być uznany za posiadacza służebności w dobrej wierze, a więc takiego, który w sposób usprawiedliwiony, choć błędny, jest przekonany, że jego posiadanie służebności jest legalne. O takim zakwalifikowaniu posiadania służebności mogłyby świadczyć inne okoliczności ustalone w konkretnej sprawie, ale nie samo to, że posiadacz służebności uzyskał decyzję o pozwoleniu na budowę i na jej podstawie wznosił urządzenia, których legalnemu utrzymywaniu na gruncie ma służyć zasiadywana służebność”.

W realiach niniejszej sprawy pozwany ani nie dysponuje decyzją wywłaszczeniową, uprawniającą go do korzystania z nieruchomości powodów w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu, ani nie doszło do ustanowienia służebności przesyłu przez sąd, ani też nie zawarto umowy o ustanowienie służebności przesyłu. Również czasowe zajęcie terenu części działki gruntowej w celu przeprowadzenia gazociągu (zob. s. 21 *in principio* skargi nadzwyczajnej) nie oznacza ustanowienia służebności przesyłu.

Oparcie przez Prokuratora Generalnego zarzutu w oparciu o przepis odsyłający z art. 305⁴ k.c. na przepisach stosowanych nie wprost, zmierza w gruncie rzeczy do obejścia właściwych merytorycznie przepisów materialnych dotyczących służebności przesyłu tj. art. 305¹-305³ k.c., które są bezpośrednio właściwe dla dokonywania prawnej kwalifikacji w przedmiotowej sprawie. Podkreślić należy, że obejście prawa stanowi naruszenie porządku publicznego i nie ma nic wspólnego z dążeniem do zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej.

9. Zarzut z pkt III. *petitum* skargi nadzwyczajnej tj. rażące naruszenie prawa procesowego – art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie wadliwej oceny dowodów jest niedopuszczalny.

W postępowaniu ze skargi nadzwyczajnej Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami dokonanyymi przez sąd powszechny, chyba że skarżący wykaże

oczywistą sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego (art. 89 § 1 pkt 3 u.SN). Jednak sam zarzut wadliwej oceny dowodów jest poza zakresem art. 89 § 1 pkt 3 u.SN. Podniesiony w omawianym zarzucie przepis (art. 233 § 1 k.p.c.) może stanowić podstawę do zweryfikowania procedowania sądu I instancji przez sąd II instancji, ale nie podstawę zarzutu skargi nadzwyczajnej, która nie jest środkiem następczej weryfikacji ustaleń poczynionych w prawomocnym orzeczeniu.

10. Również zarzut z pkt IV. *petitum* skargi nadzwyczajnej, dotyczący przyjęcia terminu wykonalności orzeczenia oraz odmowy dokonania wykładni wyroku, nie nadaje się do rozpoznania. O ile skarżący może mieć wątpliwości co do faktycznej wykonalności orzeczenia, o tyle nie jest to kwestia poddająca się kontroli nadzwyczajnej w niniejszym postępowaniu. Zagadnienie to mogłoby stanowić przedmiot kontroli nadzwyczajnej postanowienia Sądu Okręgowego w Rzeszowie z 6 kwietnia 2022 r. odmawiającego dokonania wykładni, którego jednak nie zaskarżono.

11. Zarzut z pkt V. *petitum* skargi nadzwyczajnej został niewłaściwie sformułowany w ramach podstawy z art. 89 § 1 pkt 3 u.SN. Wbrew twierdzeniom skarżącego, art. 89 § 1 pkt 3 u.SN nie daje możliwości kwestionowania prawidłowości dokonanej oceny materiału dowodowego przez sąd dokonujący ustaleń stanowiących faktyczną ośnowę rozstrzygnięcia (zob. s. 31 skargi nadzwyczajnej). Należy bowiem rozróżnić ocenę materiału dowodowego od weryfikacji tego, czy ustalenia sądu znajdują w nim oparcie. Wadliwość tego zarzutu jest tym oczywistsza, że sądy obu instancji były zgodne co do ustaleń faktycznych. Sąd Okręgowy wskazał, że Sąd Rejonowy w sposób prawidłowy dokonał oceny stanu faktycznego. Różnica dotyczyła prawnej oceny skutków decyzji administracyjnej z 12 października 1990 r. oraz wskazania lokacyjnego wojewody z 22 października 1987 r.

12. Zarówno ze względu na wady konstrukcyjne, jakimi dotknięte są podstawy szczegółowe skargi nadzwyczajnej objęte zarzutami II-V, jak i niezasadność zarzutu sformułowanego w punkcie I *petitum* bezprzedmiotowe jest badanie konieczności zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej.

13. Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy na podstawie art. 91 § 1 zd. 2 u.SN oddalił skargę nadzwyczajną wobec braku podstaw do uchylenia zaskarżonego wyroku, a zgodnie z art. 398¹⁸ k.p.c. w zw. z art. 95 pkt 1 u.SN zniósł wzajemnie koszty procesu w postępowaniu przed Sądem Najwyższym.